

[4107] – 103

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Agrarian Society in India
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Examine the basic features of agrarian society.
 - 2) Explain the Asiatic mode of production.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Critically examine the success and failure of Community Development Programmes.
 - 2) Write an essay on agrarian movements in India.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
 - 1) Examine the impact of globalization on Indian agriculture.
 - 2) Discuss the nature and outcome of Green Revolution.
 - 3) Discuss the features of politics of Farm Lobby in the 1980's.
 - 4) Explain the Poverty Alleviation Programmes in India.

4. Write notes on **any four** of the following in **100** words **each** : **20**
 - 1) Structure of peasantry
 - 2) Features of tribal society
 - 3) Feudalism
 - 4) Consequences of colonial land settlement
 - 5) Panchayati Raj
 - 6) Farmer's suicide.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा : 20
 - 1) कृषक समाजाची वैशिष्ट्याचे परीक्षण करा.
 - 2) अशियायी उत्पादन पद्धती स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा : 20
 - 1) समुदाय विकास कार्यक्रमाच्या यश आणि अपयशाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - 2) भारतातील कृषक चळवळीवर निबंध लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा : 20
 - 1) भारतीय शेतीवरील जागतिकीकरणाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
 - 2) हरित क्रांतिचे स्वरूप आणि तिची निष्पत्ती यावर चर्चा करा.
 - 3) 1980 च्या दशकातील शेतकरी गटाच्या राजकारणाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - 4) भारतातील दारिद्र्य निर्मुलन कार्यक्रम स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा : 20
 - 1) कृषक संरचना
 - 2) आदिवासी समाजाची वैशिष्ट्ये
 - 3) सरंजामशाही
 - 4) वसाहतवादी जमीनधारणाचे परिणाम
 - 5) पंचायत राज्य
 - 6) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या.

[4107] – 106

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Sociology of Maharashtra : Culture and Society
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following question within **500** words : **20**
 - 1) Critically examine the history of Maharashtra.
 - 2) Discuss the origin and development of Shivsena in Maharashtra.
2. Answer **any one** of the following question within **500** words : **20**
 - 1) Write an essay on Ambedkarite Movement.
 - 2) Critically evaluate social reform movement in 19th century Maharashtra with special reference to women's education.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
 - 1) Examine the issues of displacement in Maharashtra.
 - 2) Explain the role of State Reorganization Commission (SRC) in Samyukta Maharashtra Movement.
 - 3) Discuss the causes of farmer's suicide in Maharashtra.
 - 4) Examine Dalit and OBC politics in Maharashtra.
4. Write Short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
 - 1) Objectives of Satyashodhak Samaj Movement.
 - 2) Reasons of declining sex ratio in Maharashtra.
 - 3) Caste structure in 19th century Maharashtra.
 - 4) Issues involved in the debate about 'age at consent'.
 - 5) Special Economic Zone (SEZ)
 - 6) Cultural ethos of Girangaon.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : २०
- १) महाराष्ट्राच्या इतिहासाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.
- २) महाराष्ट्रातील शिवसेनेच्या उदय आणि विकासावर चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : २०
- १) आंबेडकरवादी चळवळीवर निबंध लिहा.
- २) १९ व्या शतकातील महाराष्ट्रातील समाजसुधारणा चळवळीचे स्त्री शिक्षणाच्या विशेष संदर्भामध्ये चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- १) महाराष्ट्रातील विस्थापनाच्या मुद्द्यांचे परीक्षण करा.
- २) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील स्टेट रिऑर्गनाइझेशन कमिशनची (SRC) भूमिका स्पष्ट करा.
- ३) महाराष्ट्रातील शेलकऱ्यांच्या आत्महत्येमागील करणांची चर्चा करा.
- ४) महाराष्ट्रातील दलित आणि ओबीसी राजकारणाचे परीक्षण करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा : २०
- १) सत्यशोधक समाज चळवळीची उद्दिष्टे.
- २) महाराष्ट्रातील धसरत्या लिंगदराची कारणे.
- ३) १९ व्या शतकातील महाराष्ट्रातील जातीची संरचना.
- ४) 'संमतीचे वय' यावरील विचारविमर्शातील महत्त्वाचे मुद्दे.
- ५) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ).
- ६) गिरणगावातील सांस्कृतिक वातावरण.

[4107] – 203

Seat
No.

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Sociology of Education
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
 - 1) Define sociology of education. Discuss the development of sociology of education.
 - 2) Examine Ivan Illich's views about philosophy of education.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
 - 1) Examine the different alternative educational programmes in India.
 - 2) Explain Talcott Parson's contribution to sociology of education.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
 - 1) Critically evaluate the contribution of colonial education in India.
 - 2) Examine briefly 'National Adult Education Programme'.
 - 3) Discuss Bourdieu's contribution to sociology of education.
 - 4) Explain different policies of education after independence in India.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following within **100 words each** : **20**
- 1) Role of mass media in education
 - 2) Education and child labour
 - 3) Traditional Indian educational system
 - 4) Gramsci's views on education
 - 5) Mahatma Gandhi's contribution to education in India
 - 6) Importance of education in globalised society.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : **20**
 - 1) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा. शिक्षणाच्या समाजशास्त्राच्या विकासाची चर्चा करा.
 - 2) शिक्षणाच्या तत्वज्ञाना संबंधी इव्हान ईलिच यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : **20**
 - 1) भारतातील विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांचे परीक्षण करा.
 - 2) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील टॅलकॉट पार्सन्स यांचे योगदान स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : **20**
 - 1) भारतातील वसाहतवादी शिक्षणाच्या योगदानाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
 - 2) “राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमाचे” थोडक्यात परीक्षण करा.
 - 3) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील बोदर्यू यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
 - 4) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील विविध शैक्षणिक धोरणे स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा :

20

- 1) शिक्षणातील प्रसार माध्यामांची भूमिका
 - 2) शिक्षण आणि बालकामगार
 - 3) पारंपरिक भारतीय शिक्षण पद्धती
 - 4) शिक्षणासंबंधी ग्रामसी यांचे विचार
 - 5) भारतातील शिक्षणासंबंधी महात्मा गांधीचे योगदान
 - 6) जागतिक समाजामध्ये शिक्षणाचे महत्व.
-

[4107] – 301

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory Paper : Application of Research Skills
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

***N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.***

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Discuss the guidelines for review of literature in details.
 - 2) Explain different steps of data analysis in social research.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Elaborate on various types of sampling.
 - 2) Explain the significance of variance and standard deviation in social research.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
 - 1) Discuss critical points in report writing.
 - 2) Explain major steps in writing research proposal.
 - 3) Discuss major issues in preparing a questionnaire.
 - 4) Examine the importance of tests of significance in social research.
4. Write short notes on **any four** of the following in **100** words **each** : **20**
 - 1) Issues involved in writing a bibliography.
 - 2) Meaning of cross tabulation.
 - 3) Various graphs used in graphic presentation of data.
 - 4) Principles of sampling.
 - 5) A note on 'ratios'.
 - 6) Significance of computer in social research.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : २०
- १) साहित्याचा आढावा लिहीण्यामधील मार्गदर्शक सूचनांवर सखोल चर्चा करा.
२) सामाजिक संशोधनामधील माहितीच्या विश्लेषणामधील विविध पायऱ्या स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : २०
- १) नमुनानिवडीच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.
२) सामाजिक संशोधनातील वैविद्याचे समान विचलन (variance) आणि प्रमाण विचलन (standard deviation) यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : २०
- १) अहवाललेखनातील महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.
२) संशोधन प्रस्ताव लिहीण्यामधील महत्त्वाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
३) प्रश्नावली तयार करण्यामधील महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.
४) सामाजिक संशोधनामधील संयुक्तीकतेच्या चचाण्या (test of significance).
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा : २०
- १) ग्रंथसूची लिहीण्यामधील मुद्दे.
२) छेदक सारीणीकरणाचा (cross tabulation) अर्थ.
३) माहितीच्या आलेखीय सादरीकरणात वापरले जाणारे विविध आलेख.
४) नमुनानिवडीची तत्त्वे.
५) 'प्रमाण' (ratio) यावर टीप.
६) सामाजिक संशोधनातील संगणकाचे महत्त्व.

[4107] – 304

Seat
No.

M.A. (Semester – III) Examination, 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper : Sociology of Dalits and Tribes (2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

N.B. : i) *All questions are compulsory.*

ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - 1) Take account of the history from Shudra to Dalit.
 - 2) Explain concept of social exclusion and its various dimensions.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
 - 1) Examine measures for the removal of untouchability in India.
 - 2) Take review of tribal movements in India.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each**. **20**
 - 1) Explain the importance of reservation policy in bringing about social justice.
 - 2) Discuss issues of displacement with reference to tribes.
 - 3) Examine prejudices and stigma regarding DTNTs.
 - 4) Examine Mahatma Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar's revolutionary alternatives to problems of dalits.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100 words each**. **20**
- 1) Meaning of Bahujan
 - 2) Outcome of dalit movement
 - 3) Caste discrimination
 - 4) Concept of protective discrimination
 - 5) Ghurye's integrationist approach to study of scheduled tribes
 - 6) Criminal Tribes Act (CTA), 1871.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) शूद्रापासून दलितपर्यंतच्या इतिहासाचा आढावा घ्या.
 - २) सामाजिक विलगीकरणाची संकल्पना व तिचे विविध पैलू स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) भारतातील अस्पृश्यता निर्मूलनाच्या उपायांचे परिक्षण करा.
 - २) भारतातील आदिवासी चळवळींचा आढावा घ्या.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : **२०**
 - १) सामाजिक न्याय स्थापित करण्यासाठी आरक्षण धोरणाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - २) आदिवासींच्या संदर्भात विस्थापनांच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
 - ३) भटक्या विमुक्तांच्या संबंधीचे पूर्वग्रह व कळंक यांचे परीक्षण करा.
 - ४) महात्मा फुले आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी दलित प्रश्नांसाठी दिलेल्या क्रांतीकारी पर्यायांचे परिक्षण करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा (१०० शब्दांत) :

२०

१) बहुजन चा अर्थ

२) दलित चळवळीचे परिणाम

३) जातीय भेदभाव

४) सकारात्मक भेदभावाची संकल्पना

५) अनुसूचित जमातींच्या अभ्यासासाठी घुर्ये यांचा एकात्मवादी दृष्टीकोन

६) गुन्हेगार जमाती कायदा, १८७१.

[4107] – 401

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory Paper : Sociology of Globalization
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) What is globalization ? Explain in detail the economic and cultural dimensions of globalization.
 - 2) Explain the impact of globalization of livelihood and health care in India.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Discuss Anthony Giddens views on globalization.
 - 2) Examine challenges posed by globalization to environment and bio-diversity.
3. Answer **any two** questions of the following within **250** words **each** : **20**
 - 1) Discuss Robertson's views on globalization.
 - 2) Examine the role of nation – state in the context of globalization.
 - 3) Elucidate on the issues raised by global women's movement to resist globalization.
 - 4) Analyse Wallerstein's theory of globalization.
4. Write short notes on **any four** within **100** words : **20**
 - 1) History of globalization.
 - 2) Albrow's views on globalization.
 - 3) World Social Forum : civil society resistance to globalization.
 - 4) Issues of post globalization.
 - 5) Globalization and challenge of fundamentalism.
 - 6) Globalization and informalization of labour.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या : 20
 - 1) जागतिकीकरण म्हणजे काय ? जागतिकीकरणाचे आर्थिक आणि सांस्कृतिक पैलू सविस्तर स्पष्ट करा.
 - 2) जागतिकीकरणाचा भारतातील उपजीवीका आणि आरोग्यसेवा यांच्यावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या : 20
 - 1) अँथनी गिडन्स यांच्या जागतिकीकरणावरील विचारांची चर्चा करा.
 - 2) पर्यावरण आणि जैववैविध्यासमोरील जागतिकीकरणामुळे निर्माण झालेल्या आव्हानांचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत द्या : 20
 - 1) रॉबर्टसन यांच्या जागतिकीकरणावरील विचारांची चर्चा करा.
 - 2) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात राष्ट्र-राज्याच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
 - 3) जागतिकीकरणाला विरोध करताना जागतिक स्त्री चळवळीने मांडलेले मुद्दे विशद करा.
 - 4) वॉलरस्टाईनच्या जागतिकीकरण सिद्धांताचे विश्लेषण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारावर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा : 20
 - 1) जागतिकीकरणाचा इतिहास.
 - 2) आल्ब्रो यांचे जागतिकीकरणावरील विचार.
 - 3) विश्व सामाजिक मंच : जागतिकीकरणाला नागरिक समाजाचा विरोध.
 - 4) उत्तर-जागतिकीकरणातील मुद्दे.
 - 5) जागतिकीकरण आणि मूलतत्त्ववादाचे आव्हान.
 - 6) जागतिकीकरण आणि श्रमाचे अनौपचारिकीकरण.

[4107] – 403

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Urban Sociology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Evaluate Park's traditional theory of Urban Sociology.
 - 2) Define Global Cities and Mega Cities. Explain their features.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Discuss the problems of transport and water crisis in Urban cities.
 - 2) Examine the role of NGO's in various collective action within the urban cities.

3. Answer **any two** of the following within **250** words : **20**
 - 1) Explain the role of the State in planning Urban cities.
 - 2) Explain gender inequalities in cities.
 - 3) Elucidate David Harvey's theory of Urban Sociology.
 - 4) Explain Rural-Urban Fringe in context of globalization.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words : **20**

- 1) Development of urban sociology in India
- 2) Caste in Urban India
- 3) Migration
- 4) Leisure time activities of Urban people
- 5) Social movements in cities
- 6) Consumerism.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडचे आकडे प्रश्नांचे एकूण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत द्या. **२०**
 - १) नागरी समाजाशास्त्रातील पार्क यांच्या पारंपरिक सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
 - २) जागतिक शहरे (Global Cities) आणि महा-महानगरे (Mega Cities) यांची व्याख्या द्या. त्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) शहरातील वाहतूक व्यवस्था आणि पाणी अरिष्ट (Water crisis) या समस्यांची चर्चा करा.
 - २) शहरातील विविध सामूहिक क्रियेत स्वयंसेवी संघटनांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) नगराच्या नियोजनातील राज्याची भूमिका स्पष्ट करा.
 - २) शहरातील लिंगभाव असमानता स्पष्ट करा.
 - ३) डेव्हिड हार्वेचा नागरी समाजशास्त्राचा सिद्धांत विशद करा.
 - ४) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात ग्रामीण-नागरी हद्द किंवा सीमा (Fringe) स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टिपा लिहा :

२०

- १) भारतातील नागरी समाजशास्त्राचा विकास
- २) नागरी भारतातील जाती
- ३) स्थलांतर
- ४) नागरी लोकांच्या फुरसतीच्या काळातील कार्यक्रम
- ५) शहरातील सामाजिक चळवळी
- ६) उपभोक्तावाद.

[4107] – 405

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Human Rights and Social Justice
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Answer **any one** of the following question within **500** words : **20**
 - 1) Discuss the basic principles of Social Justice and Human Rights.
 - 2) Examine Constitutional Rights with specific reference to women.

2. Answer **any one** of the following question within **500** words. **20**
 - 1) Discuss the challenges of achieving social justice for Dalits in India.
 - 2) Distinguish between Marxist and Neo-Marxist theories of Human Rights.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words. **20**
 - 1) Discuss Human Rights approach to development.
 - 2) Define and discuss the forms of Social Justice.
 - 3) Explain the Constitutional Rights of Minorities in India.
 - 4) Explain the relevance of Social Justice in Globalised society.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100 words each** : **20**

- 1) Human Rights Commission in India
- 2) Classical theory of Human Rights
- 3) Civil Rights as Human Rights
- 4) Environment Rights
- 5) Rights to Education
- 6) Political Rights of Tribes.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडे आकडे प्रश्नांचे एकूण गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : **२०**
 - १) मानवी हक्क आणि सामाजिक न्याय यांच्या मूलभूत तत्वांची चर्चा करा.
 - २) स्त्रियांच्या संदर्भातील विशिष्ट घटनात्मक अधिकारांचे परीक्षण करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा : **२०**
 - १) भारतातील दलितंसाठी सामाजिक न्याय साध्य करण्यामधील आव्हानांची चर्चा करा.
 - २) मानवी हक्कांच्या मार्क्सवादी व नवमार्क्सवादी सिद्धांतामधील फरक सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) विकासाच्या मानवी हक्क दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
 - २) सामाजिक न्यायाच्या प्रकारांची व्याख्या करून चर्चा करा.
 - ३) भारतातील अल्पसंख्याकांचे घटनात्मक अधिकार स्पष्ट करा.
 - ४) जागतिक समाजातील सामाजिक न्यायाचे महत्व स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टिपा लिहा :

२०

- १) भारतातील मानवी हक्क आयोग
 - २) मानवी हक्काचा अभिजात सिद्धांत
 - ३) मानवी हक्क म्हणून नागरी अधिकार
 - ४) पर्यावरणीय अधिकार
 - ५) शिक्षणाचा हक्क
 - ६) आदिवासींचे राजकीय अधिकार.
-

[4107] – 406

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Ethnicity in India
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Elaborate on various perspectives on Ethnicity.
 - 2) Discuss problems of nation building with reference to Punjab Movement.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Discuss the representation of ethnic groups in television serials.
 - 2) Write an essay on many voices of nation.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each**. **20**
 - 1) Explain the concept of multiculturalism.
 - 2) Write a note on emergence of nationalism in India.
 - 3) Discuss the language issue in India.
 - 4) Explain the relationship between gender and ethnicity.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following in **100 words each** : **20**

- 1) Meaning of ethnicity
- 2) Note on pluralism
- 3) Cultural diversity in India
- 4) Relationship between class and ethnicity
- 5) Crisis of secularism in India
- 6) Issues involved in separatist movement of Jharkhand.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) वांशिकतेवरील विविध दृष्टीकोन विशद करा.
 - २) राष्ट्र बांधणी मधील समस्यांवर पंजाब मधील चळवळीच्या संदर्भात चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) दूरचित्रवाणी मालिकांमधील वांशिक गटांच्या सादरीकरणावर चर्चा करा.
 - २) राष्ट्राचे अनेक आवाज यावर निबंध लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**
 - १) बहुसांस्कृतिकतावादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) भारतातील राष्ट्रवादाच्या उदयावर टीप लिहा.
 - ३) भारतातील भाषिक समस्यांवर चर्चा करा.
 - ४) लिंगभाव आणि वांशिकता यामधील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर १०० शब्दांत संक्षिप्त टीप लिहा :

२०

- १) वांशिकतेचा अर्थ
 - २) बहुविविधतेवर टीप
 - ३) भारतातील सांस्कृतिक विविधता
 - ४) वर्ग आणि वांशिकता यामधील परस्पर संबंध
 - ५) भारतातील धर्मनिरपेक्षतेवरील अरिष्ट
 - ६) झारखंडच्या अलगतावादी चळवळीतील महत्त्वाचे मुद्दे.
-

[4107] – 101

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory Paper : Classical Sociological Tradition
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.

ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any one** of the following question within **500** words : **20**
 - 1) Critically evaluate Marx's theory of historical materialism.
 - 2) Discuss Weber's theory of 'protestant ethics and spirit of capitalism'.
2. Answer **any one** of the following question within **500** words : **20**
 - 1) Discuss limitations of classical theory with reference to gender and race.
 - 2) Explain Durkheim's theory of religion.
3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
 - 1) Describe Marx's theory of class struggle.
 - 2) Examine Durkheim's views on suicide.
 - 3) Explain social and intellectual forces in development of sociological theory.
 - 4) Explain Weber's contribution to methodology of sociology.
4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
 - 1) Mechanical solidarity (Durkheim)
 - 2) Types of alienation (Marx)
 - 3) Social Facts (Durkheim)
 - 4) Functions of bureaucracy
 - 5) Modernity
 - 6) Rational and traditional social action.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०
- १) मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादाच्या सिद्धान्ताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- २) वेबरच्या प्रोटेस्टंट नीतीतत्वे आणि भांडवलशाहीचा आत्मा या सिद्धांताची चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०
- १) लिंगभाव आणि वंशाच्या संदर्भात अभिजात सिद्धान्ताच्या मर्यादांची चर्चा करा.
- २) डुरखीमचा धर्माचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- १) मार्क्सच्या वर्गसंघर्ष सिद्धान्ताचे वर्णन करा.
- २) डुरखीमच्या आत्महते बाबतच्या विचारांचे परीक्षण करा.
- ३) 'समाजशास्त्रीय' सिद्धांताच्या विकासातील सामाजिक आणि बौद्धिक घटक स्पष्ट करा.
- ४) समाजशास्त्राच्या संशोधन पद्धतीस वेबरचे योगदान स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
- १) यांत्रिक ऐक्य (डुरखीम)
- २) परात्मतेचे प्रकार (मार्क्स)
- ३) सामाजिक तथ्ये (डुरखीम)
- ४) नोकरशाहीची कार्ये
- ५) आधुनिकता
- ६) बुद्धीप्रमाण्यावादी आणि पारंपारिक सामाजिक क्रिया.

[4107] – 102

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory : Sociology of India (2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - 1) Write an essay on modernity in Indian society.
 - 2) Discuss the contribution of Mahtma Phule and Dr. Ambedkar to non-Brahmin perspective.
2. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - 1) Examine the factors of disintegration of Joint family in India.
 - 2) Discuss the contributions of A.R. Desai and D.P. Mukherjee to Dialectical Perspective.
3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain the sources and features of 'traditions' in India.
 - 2) Explain Guha's subaltern perspective.
 - 3) Discuss how caste and class are corelated in shaping social stratification in India.
 - 4) Explain stages of formation of sociology in India.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following within **100** words each. **20**
- 1) Any two features of kinship in India.
 - 2) Limitations of Indological approach.
 - 3) Village economy in pre-British India.
 - 4) Basic tenets of feminist perspective.
 - 5) Features of tribes in India.
 - 6) Nationalist perspective to study Indian Society.

मराठी रूपांतर

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा. **20**
 - 1) भारतीय समाजातील आधुनिकता यावर निबंध लिहा.
 - 2) अब्राहमणी (ब्राह्मणेत्तर) दृष्टीकोनाला महात्मा फुले आणि डॉ. आंबेडकर यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा. **20**
 - 1) संयुक्त कुटुंबाच्या विघटनकारी घटकांचे परीक्षण करा.
 - 2) द्वंद्वत्मक दृष्टीकोनाला ए.आर.देसाई व डी.पी. मुखर्जी यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. 20
- 1) भारतातील परंपरांची उगम साधने व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 2) गुहा यांचा 'शोषित' (Subaltern) दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - 3) भारतातील सामाजिक स्तरीकरणाला आकार देताना जात व वर्ग कसे संबंधीत आहेत याची चर्चा करा.
 - 4) भारतीय समाजशास्त्राच्या जडण घडणीतील टप्पे-स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. 20
- 1) भारतातील नाते संबंधाची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये
 - 2) भारतशास्त्रीय दृष्टीकोनाच्या मर्यादा.
 - 3) ब्रिटीश पूर्व भारतातील ग्रामीण अर्थव्यवस्था
 - 4) स्त्रीवादी दृष्टीकोनाचे मूलभूत तत्त्वे.
 - 5) भारतातील जमातींची वैशिष्ट्ये.
 - 6) भारतीय समाजाच्या अध्ययनातील राष्ट्रवादी दृष्टीकोन.

[4107] – 104

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
SOCIOLOGY
(Optional Paper)
Social Movements
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - 1) Define social movement. Explain in detail the nature and characteristics of social movement.
 - 2) Discuss the ecological movement with specific reference to its social basis, leadership, ideology and emotions.
2. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - 1) Compare and elaborate on the structural functional and Marxist theories of social movement.
 - 2) Examine the women's movement in post-independent India in terms of its leadership, ideology and major issues.
3. Answer **any two** of the following within **250** words each. **20**
 - 1) Explain the relation between social movement and state.
 - 2) Discuss the limitations of Resource mobilization theory of social movement.
 - 3) Explain with examples the role of counter movement in social change.
 - 4) Discuss the present challenges to peasant movement in India.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each**. **20**

- 1) Social movement and social change.
- 2) Difference between reform and revolution.
- 3) The concept of Dalit.
- 4) Meaning of revivalism.
- 5) Meaning of new social movement.
- 6) Social movement and social activism.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा. **२०**

- 1) सामाजिक चळवळीची व्याख्या द्या. सामाजिक चळवळीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- 2) सामाजिक आधार, नेतृत्व, विचारप्रणाली आणि भावना या सर्वांच्या अनुषंगाने पर्यावरणीय चळवळीची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा. **२०**

- 1) सामाजिक चळवळीच्या संरचनात्मक प्रकार्यवादी व मार्क्सवादी सिद्धांतांची तुलना करून ते विशद करा.
- 2) नेतृत्व, विचारप्रणाली आणि महत्वाच्या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने स्वातंत्र्योत्तर भारतातील स्त्रियांच्या चळवळीचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दांत लिहा. २०
- 1) सामाजिक चळवळ व राज्यसंस्था यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
 - 2) सामाजिक चळवळीच्या संसाधन गतिशीलता सिद्धांताच्या मर्यादांची चर्चा करा.
 - 3) सामाजिक परिवर्तनातील प्रतिवादी चळवळीची भूमिका उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
 - 4) भारतातील शेतकरी चळवळीसमोरील सध्याच्या आव्हानांची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर **100** शब्दांत टीपा लिहा. २०
- 1) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तन.
 - 2) सुधारणा आणि क्रांती यांच्यातील फरक.
 - 3) 'दलित' ही संकल्पना.
 - 4) पुनरुज्जीवनवादाचा अर्थ.
 - 5) नवीन सामाजिक चळवळीचा अर्थ.
 - 6) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक कृतीशीलता.

[4107] – 105

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional : Political Sociology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words each : **20**
 - 1) Describe the nature and scope of political sociology.
 - 2) Discuss the post modernist approach to the state.

2. Answer **any one** of the following within **500** words each : **20**
 - 1) Elaborate the nature and contribution of Marxist tradition to political sociology.
 - 2) Describe the caste and religion based challenges to Indian Society and state.

3. Answer **any two** of the following within **250** words each : **20**
 - 1) Elaborate the society and polity relationship with current changes therein.
 - 2) State the features of New political Sociology.
 - 3) State the liberal theoretical approach to the state.
 - 4) Discuss the impact of Hindutva politics in India.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words each. **20**
 - 1) Power -elite approach to the state
 - 2) Weberian tradition to Political Sociology
 - 3) Basic tenets of pluralist approach
 - 4) Problems of patriarchy based politics in India.
 - 5) Religious nationalism and state.
 - 6) Ethnicity and state in India.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी ५०० शब्दांत द्या. २०
- १) राजकीय समाजशास्त्राच्या स्वरूप व व्याप्तीचे वर्णन करा.
- २) राज्याच्या आधुनिकोत्तरवादी दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी ५०० शब्दांत द्या. २०
- १) राजकीय समाजशास्त्रावरील मार्क्सवादी परंपरेचे स्वरूप व योगदान स्पष्ट करा.
- २) भारतीय समाज व राज्यसमोरील जात व धर्म आधारित आव्हानांची चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत द्या. २०
- १) समाज आणि राज्यसंस्था यांच्यातील संबंध तसेच त्यातील सद्य बदल विशद करा.
- २) नव्या राजकीय समाजशास्त्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ३) राज्यविषयीचा उदारमतवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ४) भारतातील हिंदुत्व राजकारणाच्या परिणामांची चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
- १) राज्याविषयीचा सत्ता अभिजन सैद्धांतिक दृष्टीकोन
- २) राजकीय समाजशास्त्रातील वेबरवादी परंपरा
- ३) बहुविधतावादी दृष्टीकोनाचे मूलाधार
- ४) भारतातील पितृसत्ताकता आधारित राजकारणाच्या समस्या
- ५) धार्मिक राष्ट्रवाद आणि राज्य
- ६) भारतातील वांशिकता आणि राज्य.

[4107] – 201

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory Paper : Introduction to Sociological Theories
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

***N.B. :** i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following questions in **500** words : **20**
 - 1) Discuss Merton's critique of grand theory and his contribution to functionalist theory.
 - 2) Explain Peter Berger's contribution to Phenomenology.
2. Answer **any one** of the following questions in **500** words : **20**
 - 1) Analyse Levi Strauss' contribution to structuralism.
 - 2) Discuss Garfinkel's contribution to ethnomethodology.
3. Answer **any two** of the following questions in **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain Parsons AGIL model.
 - 2) Analyse Schutz's views on Life world.
 - 3) Discuss Dahrendorf's contribution to conflict theory.
 - 4) Elaborate on Radcliffe Brown's contribution to structuralism.
4. Write short notes on **any four** within **100** words **each** : **20**
 - 1) Goffman's concept of Front stage
 - 2) Sociological Imagination (Mills)
 - 3) Malinowski's contribution to functionalism
 - 4) Tenets of conflict theory
 - 5) Pattern variables
 - 6) Difference between phenomenology and ethnomethodology

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : 20
 - 1) मर्टन यांची बृहत् सिद्धांतावरील टीकेची चर्चा करून प्रकार्यवादी, सिद्धांतामधील योगदान स्पष्ट करा.
 - 2) प्रघटनशास्त्रामधील पीटर बर्जर यांचे योगदान स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : 20
 - 1) संरचनावादातील लेव्ही स्ट्रॉस यांच्या योगदानाचे विश्लेषण करा.
 - 2) लोकान्वय पद्धतीशास्त्रामधील गारफिंकेल यांच्या योगदानावर चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दां मध्ये उत्तर लिहा : 20
 - 1) पार्सन्स यांचे AGIL प्रारूप स्पष्ट करा.
 - 2) शुट्झ यांचे जीवजगत यावरील विचारांचे विश्लेषण करा.
 - 3) संघर्ष सिद्धांतामधील डॅह्नेनडॉर्फ यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
 - 4) संरचनावादामधील रॅडक्लिफ ब्राऊन यांचे योगदान विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दात टीपा लिहा : 20
 - 1) गॉफमन यांची रंगमंच ही संकल्पना (front stage)
 - 2) समाजशास्त्रीय कल्पनाशक्ती (मिल्स)
 - 3) प्रकार्यवादामधील मॅलिनोवस्की यांचे योगदान
 - 4) संघर्ष सिद्धांताची मूलतत्त्वे
 - 5) आकृतीबंधाचे द्विपर्यायी चल
 - 6) प्रघटनशास्त्र आणि लोकान्वय पद्धती शास्त्रा मधील फरक

[4107] – 202

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory : Methodology of Social Research
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - 1) Examine Comte's views on positivism.
 - 2) Examine the differences between structured and unstructured interview.
2. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**
 - i) Explain the importance of ethnomethodology in social research.
 - 2) Examine the differences between quantitative and qualitative research.
3. Answer **any two** of the following within **250** words each : **20**
 - 1) Explain the problems of objectivity in social research.
 - 2) Describe the tenets of phenomenology.
 - 3) Discuss Popper's views about new philosophy of science.
 - 4) Explain the advantages of content analysis.
4. Write notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
 - 1) Importance of case study method.
 - 2) Triangulation method.
 - 3) Feminist critique of positivism.
 - 4) Panel study.
 - 5) Ethnography.
 - 6) Importance of participatory action research.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : 20
 - 1) कॉमन्स यांच्या प्रत्यक्षवादावरील विचारांचे परीक्षण करा.
 - 2) संरचित व असंरचित मुलाखती मधील फरकांचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : 20
 - 1) सामाजिक संशोधनामध्ये लोकजीवन पद्धती शास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) गुणात्मक व संख्यात्मक संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : 20
 - 1) सामाजिक संशोधनातील वस्तुनिष्ठतेच्या समस्या स्पष्ट करा.
 - 2) प्रघटन शास्त्राच्या प्रमुख तत्वांचे वर्णन करा.
 - 3) विज्ञानाचे नवीन तत्वज्ञान या संबंधीच्या पॉपर यांच्या विचारांची चर्चा करा.
 - 4) आशय विश्लेषणाचे फायदे स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : 20
 - 1) व्यक्ति अध्ययन पद्धतीचे महत्व.
 - 2) त्रिकोणीकरण पद्धती.
 - 3) प्रत्यक्षवादावर स्त्री वाद्यांची टीका
 - 4) पॅनल अभ्यास.
 - 5) लोकालेख.
 - 6) सहभागी कृती संशोधनाचे महत्व.

[4107] – 204

Seat
No.

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Sociology of Media
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Discuss the social history of media.
 - 2) Explain how has television changed the content of politics in India.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Discuss how nation is reimagined in the Bollywood cinema of post 1990s.
 - 2) Explain methods used in audience research.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each**. **20**
 - 1) Discuss the relationship between state and media in India.
 - 2) Elaborate on the growth of regional cinema.
 - 3) Explain propoganda model.
 - 4) Discuss discourse analysis as method of studying media.
4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each**. **20**
 - 1) Concept of popular culture.
 - 2) Transnational television.
 - 3) Oral history in ethnographic study of media.
 - 4) Role of Ideology in media.
 - 5) Hindi cinema in the age of globalization.
 - 6) The circuit of culture.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- १) प्रसारमाध्यमांच्या सामाजिक इतिहासावर चर्चा करा.
- २) भारतातील राजकीय आशय दूरचित्रवाणीने कसा बदलवला हे स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा. २०
- १) १९९० नंतरच्या बॉलीवूड चित्रपटांमधून राष्ट्राची पुनर्कल्पना कशी केली गेली यावर चर्चा करा.
- २) प्रेक्षक वर्गाच्या संशोधनातील विविध पद्धती स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा. २०
- १) भारतातील राज्यसंस्था आणि प्रसारमाध्यमे यामधील परस्पर संबंधावर चर्चा करा.
- २) प्रादेशिक चित्रपटाच्या विकासाचे वर्णन करा.
- ३) मतप्रचारकी प्रारूप स्पष्ट करा.
- ४) प्रसारमाध्यमांच्या अभ्यासामधील चर्चा विश्वाचे विश्लेषण या पद्धतीवर चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर १०० शब्दांत संक्षिप्त टीप लिहा. २०
- १) लोकप्रिय संस्कृतीची संकल्पना.
- २) राष्ट्रातील दूरचित्रवाणी.
- ३) प्रसारमाध्यमांच्या अभ्यासातील लोकलेखशास्त्र पद्धतीमधील मौखिक इतिहास.
- ४) प्रसारमाध्यमांतील विचारप्रणालीची भूमिका.
- ५) जागतिकीकरणाच्या काळातील हिंदी चित्रपट.
- ६) द. सर्किट ऑफ कल्चर (The circuit of culture).

[4107] – 205

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Health and Society
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words **each** : **20**
 - 1) Discuss Impact of privatization and Globalization on healthcare in India.
 - 2) Explain health policy of Government of India.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words **each** : **20**
 - 1) Discuss public health care system in India.
 - 2) Explain health as a Fundamental Right.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain functional approach to health.
 - 2) Discuss community health problems in India.
 - 3) Describe Importance of health Insurance policy.
 - 4) Explain Food and drug adulteration.
4. Write short notes on **any four** within **100** words **each** : **20**
 - 1) Labeling approach
 - 2) Ecology of disease
 - 3) Importance of diet
 - 4) Man and Environment
 - 5) Community health care
 - 6) Causes of illness.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : २०
१) भारतातील आरोग्य जपणुकीवर खाजगीकरण आणि जागतिकीकरणाच्या प्रभावाची चर्चा करा.
२) भारत सरकारचे आरोग्य धोरण स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : २०
१) भारतातील जन आरोग्य सेवेची चर्चा करा.
२) आरोग्य हा मूलभूत हक्क स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दात उत्तरे लिहा : २०
१) आरोग्याचा कार्यात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
२) भारतातील समुदाय आरोग्याच्या समस्येची चर्चा करा.
३) आरोग्य विमा धोरणाचे महत्व विशद करा.
४) अन्न आणि औषध भेसळ स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : २०
१) वर्गिकरणात्मक दृष्टीकोन (labelling)
२) रोगाचे परिसरशास्त्र
३) आहाराचे महत्व
४) मानव आणि पर्यावरण
५) समुदाय आरोग्य जपणूक
६) आजारपणाची कारणे.

[4107] – 206

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
SOCIOLOGY
(Optional Paper)
Sociology of Labour
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions are **compulsory**.*
ii) *Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Discuss nature and causes of regional and local migration in India.
 - 2) Write brief history of working class movement in India and examine its present challenges.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Explain why poverty and unemployment are the greatest problems of labour in unorganised sector.
 - 2) Elaborate the changing concepts of 'work' and 'labour'.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words. **20**
 - 1) Discuss factors responsible for increasing transnational migration in last 20 years.
 - 2) Discuss problems in organising the unorganised labour with the help of a case study.
 - 3) Explain the issue of gender in unorganised sector.
 - 4) Examine the future of trade unions in India.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** within **100** words **each**. **20**
- 1) Child labour in India.
 - 2) A note on sociology of labour.
 - 3) Caste profile of unorganised sector.
 - 4) Features of organised sector.
 - 5) Voluntary retirement scheme.
 - 6) Meaning of labour organization.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा. **20**
 - 1) भारतातील प्रादेशिक आणि स्थानिक स्थलांतराच्या स्वरूप आणि कारणांची चर्चा करा.
 - 2) भारतातील कामगार चळवळीचा थोडक्यात इतिहास सांगून सद्यस्थितीतील आव्हानांचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा. **20**
 - 1) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांपुढील सर्वात मोठ्या समस्या गरिबी आणि बेकारी का आहेत ते स्पष्ट करा.
 - 2) 'काम' आणि 'श्रमा' च्या बदलत्या संकल्पना विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तर लिहा. **20**
 - 1) मागील 20 वर्षांमध्ये वाढत्या आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराला कारणीभूत घटकांची चर्चा करा.
 - 2) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांना संघटित करताना येणाऱ्या समस्यांची कोणत्याही उदाहरणाच्या सहाय्याने चर्चा करा.

- 3) असंघटित क्षेत्रातील लिंगभावाचा प्रश्न स्पष्ट करा.
- 4) भारतातील कामगार संघटनांच्या भविष्याचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. 20
- 1) भारतातील बालकामगार.
- 2) श्रमाच्या समाजशास्त्रावर टीपा.
- 3) असंघटित क्षेत्रामधील जातीचे स्वरूप.
- 4) संघटित क्षेत्राची वैशिष्ट्ये.
- 5) स्वेच्छा निवृत्ती योजना.
- 6) कामगार संघटनेचा अर्थ.

[4107] – 302

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory Paper : Sociology of Development
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions in **500** words. **20**
 - 1) Explain the conceptual evolution of development from economic growth to sustainable development.
 - 2) Critically analyse the dependency theory of development.
2. Answer **any one** of the following questions in **500** words. **20**
 - 1) What is modernization ? Discuss the failures of modernization model of development.
 - 2) Describe the environmentalist and feminist approach to development.
3. Answer **any two** of the following questions in **250** words each : **20**
 - 1) Discuss the role of NGOs in the context of neo-liberalism as agent of development.
 - 2) Explain Mahatma Gandhi's concept of 'Hind Swaraj'.
 - 3) Discuss the role of multinational companies in development.
 - 4) Explain issues of post-developmentalism.
4. Write short notes on **any four** of the following in **100** words **each** : **20**
 - 1) World Trade Organization.
 - 2) Gender and development.
 - 3) Environmental crisis.
 - 4) Right to development.
 - 5) GATT.
 - 6) Schumacher's views on alternate development.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०
- १) आर्थिक वाढ ते चिरंतन विकास असे विकासाचे झालेले संकल्पनात्मक बदल स्पष्ट करा.
- २) विकासाच्या परावलंबन सिद्धान्ताचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०
- १) आधुनिकीकरण म्हणजे काय ? विकासाच्या आधुनिकीकरण आराखड्याच्या अपयशांची चर्चा करा.
- २) विकासाच्या पर्यावरणवादी आणि स्त्रीवादी दृष्टीकोनाचे वर्णन करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- १) नव- उदारमतवादाच्या संदर्भात विकासातील महत्वाचा घटक म्हणून स्वयंसेवी संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- २) महात्मा गांधी यांची 'हिंद स्वराज' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) विकासातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
- ४) विकासोत्तर वादातील मुद्दे स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
- १) जागतिक व्यापार संघटना.
- २) लिंगभाव आणि विकास.
- ३) पर्यावरणीय समस्या.
- ४) विकासाचा हक्क.
- ५) गॅट.
- ६) शुमारचर यांचे पर्यायी विकासावरील विचार.

मराठी रूपांतर

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- १) स्त्रीवादाच्या उदारमतवादी आणि मार्क्सवादी आधारभूत मांडणीचे वर्णन करा.
२) कुटुंब आणि नातेसंबंध यामध्ये लिंगभाव संरचनात्मक पातळीवर दुवा कसा ठरतो ते स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- १) मुलींमधील गळतीचे प्रमाण वाढण्याच्या कारणांचे वर्णन करून ते नियंत्रित करण्यासाठीच्या उपाय योजनेवर चर्चा करा.
२) १९७० नंतरच्या स्त्री चळवळीने घेतलेल्या महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. २०
- १) जात आणि लिंगभाव यामधील परस्पर संबंधाचे परीक्षण करा.
२) भारतातील स्त्री अभ्यासाच्या उदयावर चर्चा करा.
३) स्त्री प्रश्नासंबंधीच्या राज्याच्या धोरणांचे मूल्यमापन करा.
४) असंगटीत क्षेत्रामधील स्त्रियांना भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा. २०
- १) लिंग आणि लिंगभाव यामधील फरक.
२) काचेचे छत ही संकल्पना.
३) जहालवादी स्त्रीवादावर टीपा
४) पाठ्यपुस्तकांतील लिंगभाव यावर टीपा.
५) पळून जाऊन विवाह करू इच्छिणारी जोडपी आणि प्रतिष्ठेसाठी त्यांची केलेली हत्या.
६) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील स्त्री चळवळ.

[4107] – 305

Seat
No.

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Sociology of Disaster and Disaster Management
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Explain sociological perspective to disaster management.
 - 2) Discuss the causes and consequences of natural disasters with examples.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Explain India's Disaster Management Act, 2005 in detail.
 - 2) Discuss the role of State in disaster management and administration.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain nature and characteristics of disasters.
 - 2) Discuss how women are affected by various man made disasters.
 - 3) Explain post-disaster stress management.
 - 4) Explain necessary factors of disaster management.
4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
 - 1) Define disaster management
 - 2) Impact of industrial disaster
 - 3) Types of insurances
 - 4) Role of media during disaster
 - 5) Types of Epidemics
 - 6) Post-war relief and rehabilitation programme.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : 20
- १) आपत्ती व्यवस्थापनाचा समाजशास्त्रीय दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
२) निसर्ग निर्मित आपत्तीची कारणे आणि परिणाम याची उदाहरणसहित चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : 20
- १) भारताचा आपत्ती व्यवस्थापनाचा 2005 चा कायदा स्पष्ट करा.
२) आपत्ती व्यवस्थापन आणि प्रशासनातील राज्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 205 शब्दांत द्या : 20
- १) आपत्तीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
२) विविध मानव निर्मित आपत्तींचा स्त्रियांवर कसा परिणाम होतो त्याची चर्चा करा.
३) आपत्ती पश्चात तणाव व्यवस्थापन म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
४) आपत्ती व्यवस्थापनाचे आवश्यक स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा : 20
- १) आपत्ती व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा.
२) औद्योगिक आपत्तीचे परिणाम
३) विम्याचे प्रकार
४) आपत्ती समयीची प्रसारमाध्यमांची भूमिका
५) संसर्गजन्य रोगांचे प्रकार
६) युद्धपश्चात मदत आणि पुनर्वसन कार्यक्रम.

[4107] – 306

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper (2008 Pattern)
Environment and Society

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Examine the importance of study of ecology and society.
 - 2) Discuss various forest policies made by the colonial rule.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Discuss the problems of Genetically Modified food.
 - 2) Examine the environmental movements in India.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain the importance of Deep Ecology.
 - 2) Elucidate the impact of SEZ on environment and people.
 - 3) Discuss in brief the environmental laws and State policies.
 - 4) Discuss Global warming as environmental problem.

4. Write notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
 - 1) Sustainable development
 - 2) Water pollution
 - 3) Brundtland Report
 - 4) Consequences of Bhopal tragedy
 - 5) Radioactive pollution
 - 6) Ecofeminism.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : 20
 - 1) परिसरशास्त्र आणि समाज यांच्या अभ्यासाच्या महत्वाचे परीक्षण करा.
 - 2) वसाहतकालीन राज्याने तयार केलेल्या विविध वन धोरणांची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : 20
 - 1) जनुकीय पद्धतीने विकसित केलेल्या अन्नाच्या समस्यांची चर्चा करा.
 - 2) भारतातील पर्यावरण चळवळीचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : 20
 - 1) खोल परिसरशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) विशेष आर्थिक क्षेत्राचा (SEZ) पर्यावरण आणि लोकांवरील परिणाम विशद करा.
 - 3) पर्यावरण संबंधित कायदे व शासकीय धोरणे यांची थोडक्यात चर्चा करा.
 - 4) जागतिक तापमानवाढीची एक पर्यावरणीय समस्या म्हणून चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा : 20
 - 1) चिरंतन/शाश्वत विकास
 - 2) पाणी प्रदूषण
 - 3) ब्रंटलँड अहवाल (Brundtland Report)
 - 4) भोपाल त्रासदीचे परिणाम
 - 5) किरणोत्सर्जित प्रदूषण
 - 6) पर्यावरणीय स्त्रीवाद.

[4107] – 402

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Compulsory Paper : Contemporary Social Theories
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Explain the views of Gouldner on crisis of sociology.
 - 2) Elucidate the contribution of Frankfurt school to Neo-Marxism.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Explain Anthony Giddens theory of structuration.
 - 2) Discuss Foucault's contribution towards post structuralism.
3. Answer **any two** of the following within **250** words each : **20**
 - 1) Explain characteristics of post modernism.
 - 2) Elaborate Bourdieu's concept of habitus and field.
 - 3) State Althusser's theory of ideology.
 - 4) Discuss Derrida's views on post structuralism.
4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
 - 1) Life world and system. (Habermas)
 - 2) Consumer society. (Bourdillard)
 - 3) Logic of late capitalism.
 - 4) Mill's views on critique of positivism.
 - 5) Hegemony (Gramsci)
 - 6) Concept of discourse.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे एकूण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- १) गोल्डनर यांचे समाजशास्त्रावरील अरिष्टे या विषयीचे विचार स्पष्ट करा.
- २) फ्रँकफुर्ट संप्रदायाचे नव-मार्क्सवादाला असलेले योगदान विशद करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- १) अँथनी गिडन्स यांचा संरचनात्मकतेचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- २) फूको यांच्या उत्तर संरचना वादाला असलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- १) उत्तर आधुनिकतावादची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) बोदर्यु यांच्या सवयी आणि क्षेत्र ह्या संकल्पनेचे विवरण करा.
- ३) अल्थुझर यांचा विचारप्रणालीचा सिद्धान्त सांगा.
- ४) डेरीडा यांच्या उत्तर संरचना वादावरील विचारांवर चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
- १) जीव-जगत आणि व्यवस्था (हेबरमास)
- २) उपभोक्ता समाज (बोड्रीलाई)
- ३) प्रगत भांडवलवादाचे तर्कशास्त्र.
- ४) मिल्स यांचे प्रत्यक्षवादावरील टीकात्मक विचार.
- ५) अधिसत्ता (ग्रामसी)
- ६) 'चर्चा विश्व' (Discourse) ही संकल्पना.

[4107] – 404

Seat
No.

--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper : Sociology of Social Work
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Examine development approach and rights based approach to social work.
 - 2) Examine social case work method and community organization method of social work.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
 - 1) Examine social work in the context of families (women, children, youth and senior citizens).
 - 2) Differentiate between social work with rural communities and social work with urban communities, with reference to their environment, livelihoods and infrastructure.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
 - 1) Describe history of social work in India.
 - 2) Discuss the concept of social exclusion with reference to social work.
 - 3) Discuss corporate social responsibility as a form of social work.
 - 4) Explain the relevance of social work in India.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following within **100 words each** : **20**

- 1) Meaning of social welfare
- 2) Social work for people with special needs
- 3) Social security and safety nets
- 4) Preventive nature of social work
- 5) Social group work method
- 6) Empowerment approach of social work.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा : **२०**
 - १) समाजकार्याच्या विकास दृष्टीकोन व हक्काधारित दृष्टीकोनाचे परीक्षण करा.
 - २) समाजकार्याच्या सामाजिक व्यष्टी कार्य पद्धती आणि समुदाय संघटन पद्धतीचे परीक्षण करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा : **२०**
 - १) कुटुंबांच्या संदर्भात समाजकार्याचे परीक्षण करा. (स्त्रिया, मुले, तरुण आणि वृद्ध नागरिक)
 - २) पर्यावरण, उपजीविका आणि पायाभूत संरचना यांच्या संदर्भात ग्रामीण समुदायांसाठीचे समाजकार्य आणि नागरी समुदायांसाठीचे समाजकार्य यांच्यातील फरक सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा : **२०**
 - १) भारतातील समाजकार्याच्या इतिहासाचे वर्णन करा.
 - २) समाजकार्याशी संबंधित सामाजिक वर्जितता (Social exclusion) या संकल्पनेची चर्चा करा.
 - ३) समाजकार्याचा एक प्रकार म्हणून कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारीची चर्चा करा.
 - ४) भारतामध्ये समाजकार्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टिपा लिहा :

२०

- १) समाजकल्याण चा अर्थ
- २) विशेष गरज असलेल्या लोकांसाठी समाजकार्य
- ३) सामाजिक सुरक्षितता आणि सुरक्षितता जाळे
- ४) समाजकार्याचे प्रतिबंधात्मक स्वरूप
- ५) सामाजिक गट कार्य पद्धती
- ६) समाजकार्याचा सबलीकरण दृष्टीकोन.

[4107] – 407

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
SOCIOLOGY
Optional Paper
Sociology of Crime
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Describe the characteristics and types of crime.
 - 2) Explain the views of sociological school on crime.
2. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
 - 1) Write an essay on crime against women.
 - 2) Define punishment. Discuss the types of punishment.
3. Answer **any two** of the following questions within **250** words each. **20**
 - 1) Explain the organic deficiency theory of crime.
 - 2) Discuss the causes of white collar crime.
 - 3) Explain various problems of prison.
 - 4) Describe the causes of terrorism in India.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words. **20**

- 1) Victimological perspective.
- 2) Features of organized crime.
- 3) Cyber crime.
- 4) Significance of correction.
- 5) Probation.
- 6) Parole.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे एकूण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. **20**

- 1) गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये आणि प्रकारांचे वर्णन करा.
- 2) गुन्ह्याच्या समाजशास्त्रीय संप्रदायासंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. **20**

- 1) स्त्रीयांशी निगडीत असलेल्या गुन्ह्यांवर निबंध लिहा.
- 2) शिक्षेची व्याख्या लिहा. शिक्षेच्या प्रकारांवर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दात लिहा. **20**

- 1) गुन्ह्याचा जैविक न्यूनता सिद्धांत स्पष्ट करा.
- 2) पांढरपेशीय गुन्ह्यांच्या कारणांची चर्चा करा.
- 3) तुरुंगांच्या विविध समस्या स्पष्ट करा.
- 4) भारतातील दहशतवादाच्या कारणांचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा.

20

- 1) बळीशास्त्रीय दृष्टिकोन
- 2) संघटित गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये
- 3) संगणकीय गुन्हा
- 4) सुधारणेचे महत्व
- 5) परिवीक्षा
- 6) पॅरोल.